A 258

Kulturarvet bevaras av Riseberga hembygdsförening

År 1926 bildades i Ljungbyhed Riseberga hembygdsförening och därmed lades grundstenarna till våra dagars hembygdsrörelse i Riseberga kommun. En rörelse, som allisedan dess växt sig allt starkare. Bevarandet av det gamla och förandet av traditionen vidare är ett arv, som aldrig får försummas. Initiativtagaren till hembygdsföreningens bildande är enligt gamla papper vara en känd, nu hädangången Riseberga — och Ljungbyheds-bo, kommunalmannen och politikern Robert Karlsson.

Hembygdsstugan så som den såg ut innan den flyttades från Rya till Ljungbyhed.

Framsynta män och kvinnor gav redan vid starten allt stöd åt föreningen och alltefterson åren gick blev samlingarna större och större. Donatorerna var många men var skulle man förvara samlingarna? År 1942 förverkligades drömmarna om att få en egen stuga för samlingarna och år 1944 lät det hela vara klart. Då hade man flyttat per och återuppfört den svenska 1100-talstugan från Rya rote i vid Eket till Ljungbyhed.

Denna stuga fick en efterföljare år 1967, da den av Barebäcks fidekomiss skänkta 1700-tals logan från Kröglan i Färingtofta började nermonteras och återuppföras bredvid den andra stugan. Ett arbete, som fordrade mycket ideella insatser.

Under år 1968 har ena sidan av stugan från Rya försetts med nytt halmtak. Kvarnen i Ruveröd, även den en klenod för föreningen, har inpongerats med efärgad cuprinol. Ett svårt arbete, som utförts av de tre eldsjälarna i föreningen, Nils Nordgren, Lave Halldeby och Sven Sjövall.

HEMBYGDSAFTNAR PLANERAS

När midsommarfestarrangörerna i Bonarps byalag för en åtta år sedan inte längre orkade med arrangemangen, gick budet till hembygdsföreningen, som helt naturligt tog över och nu för den stolta traditionen vidare. Hembygdsföreningens midsommarfest har nu blivit självklara inslag i vår kommuns helgfirande. Planer är på gång att till nästa år under den ljusa årstiden anordna hembygdsaftnar i stil med dem, som förekommer på andra håll. Kommunen anordnade i somrar en konsert i hembygdsparken med framträdande av Klippans musikkår, ledd av Ivar Nilsson, Ljungbyhed. Naturligtvis hade arrangörerna hoppats på att konserten skulle besökas av flera än vad som var fallet. Alltnog fick de, som i den ljumma sommarkvällen sökt sig till hembygdsparken, en timmas avkoppling till väl framförd och varierande konsertmusik. Därför hoppas även hembygdsföreningen, att i det fall man nu anordnar hembygdsaftnar, dessa skall bli välbesökta. För detta ändamål och för midsommarfirandet är en musikestrad i det närmaste färdigställd av medlemmarna Lave Halldeby och Nils Schüler.

Ett gott arbete utfördes vid Ruveröds kvarn av eldsjälarna i föreningen, fr. v. Nils Nordgren, Lave Halldeby och Sven Sjövall, som här står beredda att cuprinola.

VÄRDEFULLA SAMLINGAR

Föreningens stora föremålliga samlingar har och genomgår alltjämt en inventering av föreningens arkivarie Walter Ljunggren. Ledsamt är att notera att bristen på likvida medel och bristen på intresserade arbetskrafter gjort att vissa delar av samlingarna i tråsaker samt även själva Rya-stugan med åren angripits av or. Ett angrepp, som måste stoppas. Mycket arbete finns för övrigt att utföra. Av föreningens värdefulla myntsamling försvann för något år sedan en stor del av detsamma jämte två flintlåspistoler. Det försvunna är polisanmält men utredningen har ännu inte givit något resultat.

FÖRENINGEN BILDAD I SAMRAND MED EN FEST

Jag vill här sluta min lilla bygdehistoria med att återge en stump av det tidningsreferat, som var infört dagen efter bildandet av Riseberga hembygdsförening samt den första styrelsen. Man skrev sålunda den 29 aug. 1926. "En hembygdsfest var på söndagen anordnad i gamla dragonregementets officersmäss och i parken däromkring. Vädrets makter hjöd på strålande eftersommarväder och mycket folk var församlat. Festen inleddes med att riksdagsman Per Nilsson, Bonarp, hälsade välkommen och i korta ordalag redogjorde för syftemålet med festen. Han avslutade sitt anförande med följande tankevekkande och förplktande meningar, — "Alla älska vi på ett särskilt sätt den flik av fosterjorden, som vi kallar vår hembygd. Här har förfadet av oss växt upp, här har vi ätit vår barndoms bröd och fått vår barndoms uppfostran. Storlek rikedom eller fattigdom spela ingen roll — hemmet slskas helt enkelt därför att det är ett hem. Vi har nu kommit tillsammans för att förevärga om vi genom bildandet av en hembygdsförening för Riseberga församling skulle kunna tillvaratags hembygdens arv. "Lysma till den granens stuning, vid vars rot ditt bo är fastat." Detta gamla ordstäv motiverar väl vårt handlande i detta fall.

Efter föredrag av rektor John Gustavsson, Klippan, som skildrade bakgrunden och orsakerna till den hembygdsrörelse som började göra sig gällande i vårt land samt efter kaffesamkväm bestöts bildandet av Riseberga hembygdsförening. I styrelsen invaldes: ordf. Robert Karlsson, Sjöstakra, vice ordf. Alfred Thell, Nybro, kassör Nils Holmgren, Ljungbyhed, och sekr. Jonas Johansson, Ljungbyhed. Vidare invaldes i styrelsen C. Holmstedt, Riseberga och Hans Jönsson, Anderstorp. Suppleanter blev fru Elida Hellberg, Ljungbyhed, hr Edvard Bengtsson, Nybro och hr Sture Kristsson, Herrevadskloster. Till revisorer valdes Bernhard Lincoln, Bonarp, G. E. Kronberg, Ljungbyhed med C. H. Hellberg, Ljungbyhed som suppleant.

Många vindar har blåst sedan dess men som avslutning kan man önska att alla i en större omfattning än hittills intresserar sig för hembygdsarvet med medlemskap och aktivt arbete i föreningen.

GITS

Klippans musikkår ses här framför hembygdsstugan, där man under ledning av Ivar Nilsson, Ljungbyhed, gav en njutbar konsert.

A 269

GÖTEBORGS DAGBLAD • ANNONSBLADET Lördagen den 30 november 1968

Färingtofta — en avfolkningsbygd med många minnen från flydda tider

Färingtofta församling, som nu är en socken med ständigt minskande folkmängd, har en gång varit ett blomstrande centrum. Det är blott 75 år sedan innevånarantalet var omkring 1.500. Det året, dvs. 1893 föddes 35 barn och 21 dödsfall noterades. Nu är innevånarantalet omkring 600 och det är mycket länge sedan vi hade ett födelseöverskott i Färingtofta. Församlingen har en stor yta och gränserna gör också ihop med många andra församlingar: I norr med Perstorp och V. Torup, I öster till Matteröd, N. Rörum och Hallaröd. I söder till Billinge och I sydväst och väster till Riseberga.

De första människor som kom till denna trakt kom från Bjärehalvön in längs med Rönne å. Man livnärde sig på jakt och fiske. Man bosatte sig i Rönneåns dalgång och så småningom längre in längs sådana små flöden som Snälleröds- och Munkabroån. Många vapen och verktyg har hittats från vår bygds tidigaste befolkning. Fasta fornlämningar finns också till vissa del men flera av dessa är skadade. I Rögnarröd finns en vandaliserad skeppssättning och några stenringar. Sådana finns också på de s.k. "Trollaskarna" i Klingstorps kronopark. Vid Klingstorps by finns en kulle med fyra vallar som löper ut längs sidorna i väderstrecksrätta riktning. Denna lämning lär vara ett forntida solur. Det finns också tecken på en attehög på en höjd i Klingstorps kronopark. Sägnen säger betraffande dessa stenlämningar att här skulle socknens kyrka en gång byggas. Emellertid rev trollen på natten ned det som byggts på dagen varför man flyttade på kyrkobyggnadsplatsen till platsen för den nuvarande kyrkan. Sägnen lär dock inte tala sanning i det här fallet.

LIVLIG SAMFÄRDSEL MED LUND

År 1152 stod Herrevadskloster färdigt. Dess munkar av cistercienserorden hade en livlig samfärdsel med Lund, där ärkebiskop Eskil hade sitt säte. Vägen från Herrevad till Lund gick i vår tids mening egendomligt nog över Färingtofta. Men på 1100-talet var detta något helt naturligt. Byn Koholma med ägor tillhörde nämligen ärkebiskopen. Antagligen därför att det här fanns stora bokskogar som gav ved, pottaska och inte minst ollonbete för svinen. Cistercienser munkarna ägnade ju sig mycket åt jordbruk med binkringar och man odlade mark även i Färingtofta socken.

KYRKA MED KLOCKRINGNING FRÅN KATOLSK TID

Under 1200-talet anlade munkarna så en kyrka på den plats där även den nuvarande kyrkobyggnaden ägs belägen. Kanske hade det redan tidigare funnits något slag av kapell på denna plats. Från den katolska tiden finns tyvärr inte mycket kvar. Den för Färingtofta speciella klockringningen härstammar emellertid från denna tid. Klinning som ritualen kallas består av omvixlande samringing, soloringning, växelringning och enkild klämtning med 3 klämtningar i varje kleeks.

Detta med tre klänningar lär symbolisera treenigheten. Klocksplelaeker på aftonen före varje större helg. Man börjar en halvtimme före solnedgången och fortsätter till att solen gått ned. Ritualen, som tillegnen inte finns kvar någon annan stans i Sverige har gått i arv från generation till generation. Den nuvarande kyrkovaksmästaren Helge Larsson har lärt sig klinningen av sin far.

Kyrkans klockor hör också till de verkliga rariteterna. Storklockan från 1400-talet är av silverblandad malm och har aldrig blivit omgjuten vilket är ytterst ovanligt. Den gamla klockan är mycket sliten och dess inskription är tyvärr oläsling. Lilliklockan från 1590 är egentligen gjuten till "Raabelöv krike som en devis anger. Senare har den köpts till Färingtofta kyrka. Tornet är ju den del som bevarats bäst från den gamla kyrkan. Det är byggt av fogstruken gråsten. Från tornluckorna har man en storslagen utsikt över nejden.

Inne i kyrkan fångas genast ens uppmärksamhet av den egendomliga formen. Långdaxeln går i nord-sydlig riktning. Predikstolen är placerad över altaret på den östra vägen. Förändringen från den gamla kyrkan till den nuvarande har gått i etapper men främst under det förra århundradet då kyrkan helt tappade sin ursprungliga karaktär. Något som man måste beklaga. Kyrkan har uppkallats efter drottning Josephina som var gemål till Oscar I. Detta står angivet på en platta över den södra ingången. På den s.k. bakarugnsläktaren i västra delen av kyrkan finns en del som bevarats från den gamla kyrkan. Dels bänkinredningen som är från 1500-talet och dels skranket som vätter ut mot kyrkan. På detta kan man läsa delar av troubekännelsen på danska. Ett årtal står också angivet. Att det är 1600-talet det är frågan om kan man läsa men de övriga siffrorna är så otydliga att de inte går att tyda. Troligen har kyrkan en gång prytts av hela den apostolska bekännelsen. De textband man nu kan se framtogs vid restaurationen 1961.

Färingtofta kyrka sedd från nordöst.

KYRKANS EGENDOMAR URSPRUNG TILL SNÄLLERÖD

Under den katolska tiden ägde kyrkan stora egendomar i den här trakten, men när reformationen genomfördes i Danmark drogs dessa egendomar in till staten. Dessa tillsammans med en del självständiga egendomar inköptes 1620 av greve Erik Grubbe. Han bildade därmed säteriet Snällerröd. Säteriet nådde höjdpunkten av sin makt under Grubbes efterträdares, Karen Lycke, tid. Hon var en kvinna som verkligen inte kunde intorteras under begreppet det svaga könet. Hon anlade ett järnbruk vid den lilla Snällerödsån. Myrmalm forslades bl.a. från Småland ned till Snällerröd där man framställde tackjärn. Men I och med att Skåne blev svenskt fick Lycke börja betala stora mängder av tackjärn i skatt till den svenska kronan och detta blev mer än vad järnbruket och även det övriga säteriet kunde bära. Snällerröd måste sin makt. Under en tid var säteriet förenat med Ålderdomshem, tidigare fattighuset, rev ned den gamla gården och byggde istället den nuvarande byggnaden. Sedan har Snällerröd som sagt under många år fungerat som Färingtofta församlings ålderdomshem men har nu återfått något av sin forna glans under Broe Eric Berndtsson.

NORDÖSTRA FÖRSAMLINGSDELEN VARST DRABBAD AV AVFOLKNINGEN

Färingtofta är som tidigare nämnts en avfolkningsbygd. Den nordöstra delen av församlingen är utan tvekan den del som drabbats hårdast. På 1700-talet ägdes denna bygd till största delen av Gustavsborgs säteri i Perstorps socken där greve Gustaf Hamilton då var godsherre. Vid hans död delades godset mellan hans söner och till allra största delen tillföll den nordöstra delen av Färingtofta församling Barsebäcks goda. Ännu i vår dagar äger ju Barsebäck stora skogsegendomar i detta område. Det växer numera mest skog där det under senare delen av 1800-talet fanns 27 hemman med tillhörande torp.

KOMMER FÄRINGTOFTABYGDEN ATT DÖ?

I många delar har avflyttningen varit så markant att många med fog ställt sig frågan hur det skall gå med Färingtofta-bygden. Skall denna gamla kulturbygd kunna leva kvar och blir det dragiga förhållanden för dess innevånare. Svaret är mycket ovisst. Ännu har vi kvar poststation och skola. Vi har busskommunikationer kvar om än i minskande utsträckning. Det finns kvar undgomar som kan hålla idrotten vid liv och sist men inte minst så känner vi ännu kyrkan med sitt naktiga tonn som en medelpunkt i vår bygd som varje söndag med sina gamla klockor kallar till gudstjänst. Låt oss hoppas att dessa klockor alltid skall kunna kalla beboggare av vår bygd till Herrens hus.

FOBS.